

N:o 36.

Ank. till Riksd. kansli den 23 mars 1897, kl. 8 e. m.

Memorial, i anledning af kamrarnes beslut rörande punkterna 3:o och 4:o) af statsutskottets utlåtande n:o 23 angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, bro- och hamnbyggnader, vattenkommunikationer och torrläggning af vattensjuka marker samt angående villkoren för sådana statsbidrags åtnjutande.

(R. A.)

I propositionen angående statsverkets tillstånd och behof hade Kongl. Maj:t, i sammanhang med afgifvet förslag till reglering af utgifterna under riksstatens sju hufvudtitel, föreslagit, att å extra stat måtte för år 1898 beviljas till:

bidrag för anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar 900,000 kronor;

understödjande af brobyggnader och, företrädesvis mindre, hamnbyggnader samt upprensning af åar och farleder 150,000 kronor;

understödjande, medelst anslag utan återbetalningsskyldighet, af sådana myrutdikningar och vattenaftappningar, hvilkas ändamål är att minska frostländigheten för närliggande bygd 200,000 kronor;

hvarjemte Kongl. Maj:t föreslog, att i afseende å dessa tre anslag skulle gälla de vilkor och bestämmelser, som omförmäldes i statsrådsprotokollet.

Dessa vilkor och bestämmelser återfinnas i Riksdagens skrivelser till Konungen:

a) *den 27 april 1881 (n:o 69), der de lyda:*)*

»Mom. 1. För hvarje företag måste plan till arbetets utförande jemte beräkning öfver dermed förenade kostnader vara uppgjord och hafva vunnit Kongl. Maj:ts nådiga fastställelse; och skall menighet, bolag eller annan vederbörande, som erhållit statsunderstöd till arbetets utförande, vara underkastad alla de vilkor och kontroller, som af Kongl. Maj:t pröfvas lämpliga och nödiga.

Mom. 2. Innan statsbidrag beviljas, bör efter offentlig utfärdad kungörelse vederbörande menighet hafva afgifvit yttrande om företagets lämplighet och nytta.

Mom. 3. Anslag utan återbetalningsskyldighet må af Kongl. Maj:t bestämmas till högst två tredjedelar för väganläggningar, vägförbättringar, utförande af mindre hamn- och brobyggnader, upprensning af åar och farleder samt byggande vid större fiskelägen af smärre båthamnar och till högst en tredjedel för understödjande af sådana myrutdikningar och vattenaftappningar, som företrädesvis afse att minska frostländigheten, allt af den beräknade kostnaden enligt den fastställda arbetsplanen; skolande menighet, bolag eller andra vederbörande, hvilka antagas komma att af ett genom statsbidrag understödt företag hafva nytta, genom kontant tillskott, materialier, arbete eller andra bidrag enligt ofvan angifna proportion af respektive minst en tredjedel eller minst två tredjedelar bestrida den återstående, icke af statsmedel anvisade andelen af kostnaderna för företagets fullbordande; hvarvid bestämmelsen i mom. 4 här nedan skall iakttagas.

Mom. 4. Vid meddelande af anslag utan återbetalningsskyldighet skall, der Kongl. Maj:t icke finner undantag böra ega rum, iakttagas, att, om verkliga kostnaden för arbetets utförande skulle befinnas understiga den beräknade, af vederbörande myndighet granskade och godkända kostnaden, det beviljade anslaget minskas med så stor del af den ifrågasvarande besparingen, som det beviljade anslaget utgjort af den beräknade kostnadssumman; börande vid sådana företag, som afse större vägarbeten, hamn- och brobyggnader, och till hvilkas utförande statsbidrag beviljats

*) Hvad i dessa bestämmelser stadgas angående *låne*understöd eger numera ej tillämpning. De här omnämnda lån äro nemligen ersatta af lånen från odlingslånefonden, för hvilken gälla särskilda vilkor.

till belopp af 10,000 kronor eller derutöfver samt hvilka ej på entreprenad verkställas, räkenskaper af vederbörande intressenter föras på sådant sätt, att den verkliga kostnaden för det af staten understödda arbetsföretaget må kunna säkert uppskattas.

Mom. 5. Då ett arbetes utförande öfverlemnas till menighet, bolag eller enskilde, bör alltid kontrakt derom vara i vederbörlig ordning afslutadt samt af Kongl. Maj:t eller, efter erhållet nådigt bemyndigande, af styrelsen för allmänna väg och vattenbyggnader godkändt.

Kontraktet skall innefatta förbindelse för menighet, bolag eller enskilde dels att i noggrann öfverensstämmelse med den fastställda arbetsplanen och under skyldighet att dervid vara underkastade vederbörandes kontroll påbörja och fullborda arbetet inom viss bestämd tid, utan att vidare väcka anspråk på ytterligare bidrag af allmänna medel, och dels att, genom egna tillskott, utgöra hvad som utöfver statsbidraget kan erfordras, äfvensom de öfriga åtaganden, som enligt dessa allmänna vilkor och bestämmelser vederbörande åligga och äro på det förevarande fallet tillämpliga; egande styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader att, der den pröfvar lämpligt, uti de kontrakt, som af bemälda styrelse rörande arbetenas utförande upprättas, intaga det förbehåll, att, innan sista delen af statsbidraget utbetalas, bör styrkas, att till styrelsen blifvit aflemnade fullständiga ritningar, utvisande huru arbetet blifvit utfördt. Dessutom bör uti kontrakten angående sådana större vägarbeten, hamn- och brobyggnader, till hvilkas utförande statsbidrag beviljats till belopp af 10,000 kronor eller derutöfver, inflyta, att vederbörande arbetsdirektion skall hafva skyldighet att under arbetsåren inom viss bestämd tid till styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader årligen afgifva af räkenskapsutdrag åtföljd berättelse om arbetets fortgång under nästföregående året; hvarjemte, beträffande särskildt de kontrakt, hvilka afse företag till kommunikationsanstalters befordrande, i dessa kontrakt bör införas, att vederbörande direktionschef skall, sedan kommunikationsanstalten blifvit för trafiken upplåten, afgifva sådana uppgifter om de årliga trafikförhållandena, som kunna ifrågakomma att inforas.

Mom. 6. För fullgörandet af sådant kontrakt, äfvensom för de lyftade statsmedlens återbäring, i fall mot kontraktet brytes, skall ställas sådan säkerhet, som af Kongl. Maj:t godkännes; varande dock städer och sådana menigheter, hvilka Kongl. Maj:t anser derifrån böra befrias, från dylik skyldighet frikallade.

Mom. 7. Af Kongl. Maj:t eller af Riksdagen beviljadt anslag

eller lån kan i allmänhet icke utbekommas förr, än arbetsföretaget blifvit börjadt, hvarefter utan årerbetalningsskyldighet anslagna medel få successivt och i mån af arbetets fortgång lyftas vid de terminer, som i kontraktet finnas utsatta eller särskildt blifvit bestämda antingen af Kongl. Maj:t eller af styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader efter dertill af Kongl. Maj:t lemnadt bemyndigande; börande, såvida icke Kongl. Maj:t, med afseende å särskilda förhållanden, pröfvar skäligt annorlunda förordna, någon del af sådant anslag i statskontoret innestå, intill dess arbetet är vederbörligt afsynadt och godkänt. Lånemedel få, sedan behöriga handlingar aflemnats, lyftas på en gång vid den tid, de, som åtagit sig arbetets fullgörande, sådant åstunda, såvida icke särskild föreskrift angående tiden för lånets utbekommande blifvit meddelad.

Mom. 8. Alla statsbidrag, som blifvit uti ifrågavarande afseende beviljade, skola från statskontoret utbetalas antingen omedelbart eller ock genom Kongl. Maj:ts vederbörande befallningshafvande eller den myndighet, som fått sig i nåder uppdraget att medlen requirera och uttaga; börande, innan större eller mindre del af beviljade statsbidrag utbetalas, hos statskontoret företes:

- a) om arbetets utförande afslutadt och godkänt kontrakt;
- b) af Kongl. Maj:t godkänd säkerhetshandling för samma kontrakts fullgörande eller medlens återbäring i de fall, der sådan säkerhet enligt mom. 6 erfordras;
- c) behörigt intyg att arbetet är börjadt; samt derjemte,
- d) då statsbidrag skall utgå såsom lån, en till statskontoret eller ordres stäld, af bemälda kontor godkänd skuldförbindelse, som, i fråga om låneunderstöd för vattenaftappning eller annat odlingsföretag, skall innefatta vederbörandes betalningsansvar, intill dess sådant lån, jemlikt kongl. kungörelserna af den 13 juni 1845 och den 3 november 1848, blifvit fördeladt på de hemman, hvilka för återbetalningen skola ansvara, och fördelningen vunnit laga kraft samt uti jordeboken på föreskrifvet sätt antecknats; och
- e) af statskontoret godkänd borgen eller säkerhetshandling för den afgifna skuldförbindelsens uppfyllande.

Mom. 9. De låne- och säkerhetshandlingar, som för statsbidrags utbekommande till statskontoret aflemnats, förblifva uti kontorets vård; dock skola sådana handlingar, som vederbörande embetsmyndigheter kunna blifva i behof att begagna, till dem på behörig requisition utlemnas.

Mom. 10. I händelse afvikelse, utan dertill erhållen vederbörlig tillåtelse, skett från den fastställda arbetsplanen eller arbetet, utan af Kongl. Maj:t medgifvet anstånd med detsammes utförande, icke blifvit fullbordadt inom därför bestämd tid, ankommer på Kongl. Maj:t att låta inställa all vidare utbetalning af statsbidraget samt återfordra hvad deraf uppburits, att på en gång eller successivt till statskontoret inbetalas inom den tid, som bestämmes af Kongl. Maj:t eller af Riksdagen, till hvars pröfning frågan om uppburna medels återbäring lärer komma att öfverlemnas, derest längre anstånd dermed än till nästa riksdag anses erfordras. Statskontoret bör tillse, att sådan inbetalning ingår i vederbörlig ordning; och skall det åligga vederbörande att å sålunda lyftade och återburna medel jemväl erlægga fem procent årlig ränta från lyftningsdagen, till dess återbetalning sker.

Mom. 11. De arbetsföretag, för hvilkas utförande statsbidrag beviljats, böra vara påbörjade senast under loppet af året näst efter det, hvarunder medlen blifvit af Riksdagen anvisade; kommande, då arbetet icke påbörjats inom den sålunda bestämda tidens förlopp, det beviljade beloppet att reserveras till Riksdagens disposition.

Mom. 12. Alla med understöd af allmänna medel utförda arbeten skola af den eller dem, som sådant understöd bekommit, underhållas, intill dess sådan underhållsskyldighet kan varda andra i laga ordning ålagd eller vederbörande från underhållsskyldigheten befriats.

Mom. 13. Derest hamn- och kanal- eller andra likartade afgifter efter arbetsföretagets fullbordande skola komma att utaf de trafikerande upptagas, bör taxa härå vara fastställd, så lindrig som skäligen låter sig göra. Sålunda fastställda afgifter få icke förhöjas, med mindre Kongl. Maj:t, på grund af särskildt förekommande omständigheter, pröfvar skäligt dertill lemna bifall, utan böra deremot ovilkorligen nedsättas, så snart det af redogörelse, som hvart femte år till Kongl. Maj:ts befallningshafvande bör ingifvas, befinnes, att behållna inkomsten öfverstiger en viss af Kongl. Maj:t fastställd procent utaf de till företaget lemnade enskilda bidrag; och skall dessutom en viss af Kongl. Maj:t likaledes bestämd andel utaf de afgifter, som uppbäras, till reparationsfond afsättas.

Mom. 14. Beträffande anslag utan återbetalningsskyldighet till understödjande af sådana myrutdikningar och vattenaftappningar, som företrädesvis afse att förminska frostländigheten, skall iakttagas, dels att anslaget må företrädesvis anvisas till sådana större företag, som anses i

väsentlig mån befrämja det dermed afsedda ändamål, dels ock att Kongl. Maj:t må ega att, i de fall, der sådant anses vara af behovet påkalladt, i nåder medgifva, att någon del af anslaget må förskottsvis till vederbörande utbetalas.

Mom. 15. För de till sjösänkningar och myrutdikningar eller andra vattenaftappningsföretag utbekomna låneunderstöd skola efter tre års förlopp från den dag, då lånemedlen från statskontoret utbekommits, årligen erläggas sex procent å hela den lyftade lånesumman, hvaraf ränta godtgöres efter fyra och en half för hundra af obetalda kapitalbeloppet, och det öfriga utgör afbetalning derå. I afseende på sättet och ansvaret för dessa inbetalningars verkställande, böra lända till efterrättelse ofvan åberopade kongl. kungörelser af den 13 juni 1845 och den 3 november 1848.

Mom. 16. Alla kostnader, af hvad namn de vara må, som i följd af erhållna anslag eller lån föranledts för statskontoret, skola utan undantag bestridas eller godtgöras utaf den eller dem, som statsbidragen erhållit;

b) *den 11 juni 1883 (n:o 67)*, innehållande bland annat, med afseende å de anslag, som kunde komma att beviljas af det utaf samma års Riksdag anvisade belopp till understödjande medelst anslag utan återbetalningsskyldighet af torrläggning utaf sådana vattensjuka marker, som, utan att kunna med fördel odlas, sprida frostsador öfver omgifvande nejd:

att anslaget må utgöra högst en tredjedel af den beräknade kostnaden för torrlägningsföretaget; samt

att för erhållande af dylikt anslag må i tillämpliga delar gälla enahanda vilkor, som enligt Riksdagens skrifvelse till Konungen den 27 april 1881 blifvit bestämda;

c) *den 7 maj 1889 (n:o 43)*, utvisande, att mom. 11 i 1881 års skrifvelse erhållit följande ändrade lydelse:

»De arbetsföretag, för hvilkas utförande statsbidrag beviljats, böra vara påbörjade inom tid, som i det om företagets utförande upprättade kontrakt eller af Kongl. Maj:t särskildt blifvit bestämd; kommande, då arbetet icke påbörjats inom den sålunda bestämda tidens förlopp, det beviljade beloppet att reserveras till Riksdagens disposition.»

Då statsutskottet till förberedande handläggning företog Kongl. Maj:ts ofvannämnda framställningar, hade utskottet att jemväl afgifva yttrande öfver åtskilliga inom Riksdagen väckta motioner i dithörande ämnen, deribland, rörande det tredje i ordningen af ifrågavarande anslag, af herrar Fagerholm, E. Eriksson m. fl. och *Joh. Nilsson* i Skrafvelsjö, hvilken sistnämnde i motion n:o 77 i Andra Kammaren hemställt:

att Riksdagen behagade besluta, att de nu gällande vilkor för erhållande af bidrag utan återbetalningsskyldighet till sådana myrutdikningar och vattenaftappningar, hvilkas ändamål är att minska frostländigheten för närliggande bygd, måtte ändras derhän, att till dylika företag skulle kunna af statsmedel utgå belopp, motsvarande hälften af den för företaget beräknade kostnad, samt att en summa af 300,000 kronor för 1898 måtte till understödjande af ifrågavarande företag ställas till Kongl. Maj:ts förfogande att utgå utan återbetalningsskyldighet.

Statsutskottet hemställde i utlåtande n:o 23:

dels, under punkterna 1:o) och 2:o), om beviljande af de två förstnämnda af Kongl. Maj:t äskade anslagen;

dels, under punkt 3:o), att Riksdagen, med afslag å herrar Fagerholms, Nilssons och Erikssons motioner, men med bifall till Kongl. Maj:ts förslag, måtte för understödjande medelst anslag utan återbetalningsskyldighet af sådana myrutdikningar och vattenaftappningar, hvilkas ändamål är att minska frostländigheten för närliggande bygd, för år 1898 anvisa 200,000 kronor;

dels ock, under punkt 4:o) — rörande vilkoren för erhållande och tillgodonjutande af de här ofvan omförmälda statsbidrag samt angående kontrollen derå, att arbetena blefve utförda enligt fastställda planer — att Riksdagen måtte besluta, att de med afseende å samma statsbidrag meddelade allmänna vilkor och föreskrifter, hvilka funnes intagna i Riksdagens skrivelser till Konungen den 27 april 1881 (n:o 69), den 11 juni 1883 (n:o 67) och den 7 maj 1889 (n:o 43), fortfarande skulle blifva gällande.

Enligt utskottet tillhandakomna protokollsutdrag hafva kammarne bifallit utskottets hemställanden under punkterna 1:o) och 2:o), men beträffande punkterna 3:o) och 4:o) fattat det beslut, att herr J. Nilssons i Skrafvelsjö i ämnet väckta motion bifölls.

Då sistnämnda motion afsåg endast en punkt bland de bestämmelser, som innefattas i berörda tre skrivelser till Konungen, samt

Riksdagen följaktligen icke torde hafva besvarat utskottets framställning under punkt 4:o) i dess helhet, anser sig utskottet böra hemställa,

att Riksdagen ville förklara, att, för erhållande och tillgodonjutande af de vid innevarande års riksdag beviljade statsbidrag till väganläggningar och vägförbättringar, bro- och hamnbyggnader samt vattenkommunikationer och frostminskningsföretag, de allmänna vilkor och föreskrifter, hvilka finnas intagna i Riksdagens skrivelser till Konungen den 27 april 1881 (n:o 69), den 11 juni 1883 (n:o 67) och den 7 maj 1889 (n:o 43), fortfarande skola blifva gällande utan annan ändring än den, som betingas af Riksdagens bifall till herr J. Nilssons i Skrafvelsjö motion n:o 77 inom Andra Kammaren.

Stockholm den 23 mars 1897.

På statsutskottets vägnar:

CHR. LUNDEBERG.